

#LIJKMO (literatura infantil i juvenil km 0)

JOSEP **100**
VALLVERDÚ

Anna Manso,
escriptora i guionista

Ara fa deu anys un grup d'escriptors i il·lustradors vam formar la plataforma APE (Autors en Perill d'Extinció) per fer un crit d'alerta sobre la nostra situació. Ens sentíem (ens sentim) en perill davant la pràctica estesa de manera massiva als centres educatius de Catalunya de socialitzar els nostres llibres de literatura. No és l'única casuística que ens afecta, però la socialització és un símptoma greu del que passa amb els llibres, amb la lectura i amb la consideració del que és la literatura de proximitat, especialment.

Exposició *Geografies*
Josep Vallverdú,
Biblioteca Pública de Lleida.
Foto: Francesc Català

“He parlat a bastament dels greus problemes que comporta que una escola o un institut triï un dels nostres llibres per socialitzar-los,”

He parlat a bastament dels greus problemes que comporta que una escola o un institut triï un dels nostres llibres per socialitzar-los, i provaré de no estendre'm gaire, només per fer-ho entenedor. El llibre triat es considera prou bo perquè l'escola el vulgui treballar com a mínim deu anys, per tant, és un reconeixement a la feina feta. Però el resultat és pervers, tot i que gairebé sempre es fa des de la millor de les intencions: posar a l'abast de l'alumne el llibre sense un cost econòmic per a les famílies, la qual cosa implica, d'una banda, que l'autor, l'editorial, la llibreria i tota la cadena del llibre es queden sense el guany econòmic legítim durant tots aquests anys i, de l'altra, s'impedeix al docent canviar el llibre en funció de l'alumnat, perquè cal amortitzar la inversió, i es dona el missatge implícit que no cal pagar, que és bo no pagar i que escriure és, per tant, una activitat abocada a l'amateurisme. Una altra de les conseqüències és incrementar la bretxa cultural, perquè a les llars on abans els únics llibres que hi arribaven eren els que l'escola o l'institut feien comprar, ara ja no passa.

Quan poso aquest tema sobre la taula se'm diu massa vegades que sense la socialització hi hauria centres i famílies que no tindrien llibres a l'abast, i que no comprar un llibre no implica no donar-li valor o que no és l'única via. I quan ho llegeixo, em desespero, perquè els resultats salten a la vista i no són bons. No estem aconseguint

Exposició *Geografies Josep Vallverdú*.

Biblioteca Pública de Lleida.

Foto: Francesc Català

fidelitzar lectors joves més enllà del circuit educatiu, i encara menys compradors. Fora del fenomen paranormal anual de Sant Jordi, el llibre perd valor. I el llibre de proximitat, aquell escrit originalment en català en l'àmbit de la literatura infantil i juvenil, encara més, i fins i tot dins del mateix sector cultural el silenci és clamorós.

La plataforma APE es va dissoldre i alguns escriptors ens vam associar amb diferents fórmules, i ara mateix un nucli d'aquella plataforma ens hem integrat a l'ACEC Catalunya per continuar reivindicant els nostres drets professionals. El que ens continua unint són les ganes d'enfortir la nostra cultura des de la base. I quan parlem de literatura, la base, el fonament, és la literatura infantil i juvenil (LIJ), una literatura que volem forta, professional, de qualitat i pròxima, que sigui reconeguda, celebrada i protegida tal com passa amb la LIJ pròpia en països com Irlanda, per exemple.

Per visibilitzar el missatge fa anys em vaig empescar l'etiqueta #LIJKM0, perquè el km 0 és clar i entenedor quan parlem d'agricultura i de ramaderia, i la cultura, que ens alimenta l'ànima, també necessita que parem atenció en la proximitat, i no només per una qüestió econòmica, sinó per coherència.

Cada acte econòmic que fem és polític. Odio les paraules *consum* i *consumidor*, quan ens referim a la cultura, i m'estimo més *usuari* o simplement *ciutadà*. I com a ciutadans hem de saber que si volem una cultura forta cal prendre determinades accions. Si jo vull que els infants i els joves puguin llegir literatura que reculli la seva realitat i ho faci en la seva llengua, no hi ha cap més camí que comprar llibres de LIJKM0, reivindicar ajuts perquè aquells que no s'ho poden permetre puguin fer-ho i demanar que els escriptors que triem una llengua com la catalana rebem ajuts i protecció.

Que no hàgim de competir en premis com l'Atrapallibres o el Protagonista Jove en igualtat de condicions amb tota l'obra estrangera

traduïda, perquè no estem en la mateixa situació; o que la campanya *Tinc 6 anys. Tria un llibre*, amb un pressupost limitat, s'acoti a l'obra publicada originalment en català, cosa que ara mateix no passa, i que existeixi una categoria dels Premis Ciutat de Barcelona dedicada a la LIJKM0, en coherència amb el títol de Barcelona Ciutat de la Literatura de la Unesco. Són només petits exemples. I em sap greu escriure-ho, però quan ho demano no rebo ni gaire suport ni comprensió de qui l'hauria de rebre i sé que genero malestar i irritació. Que molesto.

Només vull un país normal com aquell on pensava que havia nascut i vaig trobar-me a casa els llibres de l'estimat Josep Vallverdú a la prestatgeria, al costat de tota la col·lecció d'*Els Grumets de la Galera*, perquè jo em pensava que a totes les cases hi havia llibres, que tenir-los, comprar-los, llegir-los i conservar-los era el que feia tothom.

A casa em van educar en l'amor per la cultura i amb l'exemple a l'hora escollir què volíem. Teatre en català? Hi anàvem. Llibres i revistes en català? En compràvem. Biblioteques on hi hagués llibres en català? M'encoratjaven a anar-hi.

Com no podia ser d'altra manera, no vaig trigar a descobrir que allò que pensava que era normal no ho era. Però no per això allò que jo pensava no ha de ser possible. La literatura em va salvar de la tristesa i la soledat; em va ensenyar a pensar; em va proporcionar un imaginari on la realitat propera era valuosa, i la més llunyana, també; em va capacitar per estudiar i poder sortir-me'n a la vida; em va connectar amb allò de més humà que tinc, l'amor i la imaginació; em va fer més intel·ligent (no vull dir que ho sigui gaire, però ho soc més que si no llegís), i em va proporcionar felicitats a cabassos. I això és el que vull per a tothom. I més ara, en què l'emergència de la desatenció i l'aparició de la intel·ligència artificial fa urgent que els ciutadans tinguem la capacitat de comprensió lectora i de poder fer-ho en profunditat. Creure el contrari, que la lectura no és per a tots els infants i joves, i que no cal que a les cases hi hagi llibres perquè amb les biblioteques públiques ja fem prou, és bonisme.

Josep Vallverdú forma part dels meus fonaments com a escriptora, com a ciutadana. Gràcies, mestre, per fer-ho possible.

Els tres mosqueters de la cultura lleidatana, Lluís Trepà, Josep Vallverdú, i Guillem Viladot, a Puiggròs, 1989. Fons d'Art Lluís Trepà (autor desconegut)

